

Následky války - práce se statistikami

Autor: Stefan Benz

Didaktický komentář:

Tento text slouží zejména k procvičování rekonstrukční / narativní kompetence: Žáci musí data zařadit do historického kontextu a vysvětlit. Rozdílná přesnost (zdánlivá přesnost) dat může vyvolávat kritické otázky: kompetence pokládat otázky. Rozšiřující možnosti k tomuto tématu v bodě C3: analyzujeme předkládané údaje (metodická kompetence / dekonstrukční kompetence) z hlediska jejich empirické validnosti, např. ze kterých zdrojových pramenů vycházejí.

C může být inspirací i k projektově orientované práci. V každém případě se tím dané téma přeneso do běžného života žáku - zde uvedená města slouží samozřejmě pouze jako reprezentativní příklad, teprve s údaji přímo z místního okolí se tato práce stane skutečně napínavou. Zejména v případě významných přesunů obyvatelstva prchajícího z ohrožených míst a znovuosídlování (v německém žargonu 18. století "Peuplierung") se nabízejí otázky týkající se nového místa pobytu emigrantů (19. stol.: přesídlení do USA) a místa původu imigrantů po roce 1620/48. Na území s převládajícím evangelickým vyznáním se usazovalo mnoho evangelíků z Čech, Horní Falce, Nizozemí a zejména Rakouska, jelikož již v Rakousku nebyli Habsburky nadále trpěni. Katolická území jako je například oblast města Hollfeldu mohla jen stěží růst díky imigraci, jelikož byli katolíci po roce 1648 spíše obětmi nucených odsunů. Zde docházelo pouze k vnitřní migraci z míst neúrodných do míst úrodných. Zda docházelo k imigraci z území dnešní Belgie (pro kterou bylo 17. století obdobím krize) ve větší míře než pouze v podobě několika ojedinělých případů, zůstává otázkou, kterou by bylo nutné hlouběji prověřit. Po probrání výše uvedeného mohou žákyně a žáci případně přemýšlet a reflektovat vlastní mínění o uprchlících (orientační kompetence).

Očekávané výstupy / náměty k řešení

A] Karl Müssel, *Bayreuth v osmi stoletích (něm. Bayreuth in acht Jahrhunderten)*, Bindlach, 1993, str. 266: vývoj obyvatelstva Bayreuthu (výňatek), bez uvedení metody získávání údajů.

Rok	Počet obyvatel
1580	1907
1631	cca 4000
1650	2200
1655	2350
1660	2300
1665	2350
1670	2600
1675	2900
1680	3200
1685	3550
1705	4000

1. V jaké grafické podobě by mohly být uvedené údaje přehledněji znázorněny?
2. Vysvětlete vývoj počtu obyvatel za pomoci historických událostí! Zahrňte do svých úvah i problémy, které vznikají v souvislosti s růstem/poklesem počtu obyvatel, jako je vývoj cen potravin a vývoj mezd.
3. Srovnajte uvedené údaje s údaji týkajícími se druhé světové války (1939-1945):

1939 - 45.000 obyvatel, 1946 - 55.600 obyvatel, 1950 - 58.800 obyvatel, 1956 - 59.500 obyvatel.

Pro období války mezi lety 1618 a 1648 ve městě Pegnitz a jeho okolí nabízí další bohatý statistický materiál publikace Heinricha Bauera, *Historie města Pegnitz a pegnitzkého okresu (něm. Geschichte der Stadt Pegnitz und des Pegnitzer Bezirks)*, Pegnitz, 1938 (online <http://www.khk-pegnitz.de/chronik/chronik-online/>). Pro zájemce o statistiku uvádíme následující tabulku (str. 340-341, 377), kterou Bauer zpracoval z církevní matriky pegnitzké farnosti (matrika zahrnuje údaje o území širším než pouze samotné město).

Čísla uvedená kurzívou: nekompletní, tzn. skutečná hodnota je vyšší.

Rok	Křty	Sňatky	Pohřby (z toho pouze ve městě)
1629	70	20	49 (26)
1630	<i>68</i>	?	<i>49</i>
1631	75	9	55
1632	68	10	134 (119)
1633	38	24	151 (54)
1634	58	15	337 (159)
1635	17	35	75 (34)
1636	23	13	75 (31)
1637	15	7	43 (20)
1638	24	12	43
1639	27	18	41
1640	35	10	37
1641	24	8	chybí
1642	30	12	10
1643	39	13	12
1644	34	8	13
1645	31	7	12
1646	39	6	38
1647	32	9	31
1648	37	10	24

B] 650 let města Hollfeldu 1329-1979 (něm. 650 Jahre Stadt Hollfeld 1329-1979), vyd. městem Hollfeld, Hollfeld 1979. Použity byly údaje ze statí různých autorů na str. 114, 117, 131.

Rok	Obyvatel	Obyvatel (jiný odhad)	Počet budov
1560	900		146
1568		763	
1580	1012		189
1601	1048		239
1623	1180		207
1641	450		132
1653	654		žádné dostupné údaje
1668	700		210
1745	1100		220
1801	1100		218
1811	642		
1830	1050		
1861	980		
1925	1162		
1939	1268		
1950	1803		

1a. Vysvětlete uvedený vývoj za pomoci historických událostí!

1b. I v mnoha dalších malých městech jakým byla Pegnitz došlo v průběhu války k drastickému úbytku obyvatel a jejich majetku. Vysvětlete, jaké důsledky to mělo na místní řemesla jakožto "technologická" povolání!

2. Srovnajte vaše zjištění s "velkoměstem" Bayreuthem!

3. Fritz Schnellbögl, *Auerbach v Horní Falcí. Z historie města a jeho okolí (něm. Auerbach in der Oberpfalz. Aus der Geschichte der Stadt und ihres Umlandes)*, Auerbach, 1976, str. 110, 175-176. „Ve farnosti auerbašské zemřelo na náklady od roku 1627 do začátku roku 1635 nejméně 1700 lidí.“ Počet osob žijících ve farnosti v roce 1675 můžeme poměrně přesně stanovit na 1714.

Srovnajte oba údaje o obyvatelstvu! Můžete přitom postupovat takto: jak vypadají srovnatelná čísla pro vaši obec (nebo vaši zemi)? Jak by se v případě obdobných nemocí vyvíjela dnes?

Srov. následující odkaz:

<https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/GesellschaftStaat/Bevoelkerung/Sterbefaelle/Sterbefaelle.html>

4. Pro Česko se v místních učebnicích uvádějí následující počty obyvatel: 1621: 1,75 milionu, 1648: 0,98 milionu, 1700: 2 miliony. Vysvětlete tento vývoj. Následně přemýšlejte o tom, proč pro oblast Frank nebo celou Svatou říši římskou nikdy nelze uvést přesné údaje!

C] Doplnující otázky

1. Pokuste se objasnit vývoj obyvatelstva vašeho bydliště: nejprve proveďte rešerší sekundární literatury, nápomocná zde může být i školní knihovna. I učitelé dříve často shromažďovali příběhy z historie daného místa pro potřeby výuky, ty by se měly nacházet ve školním archivu. Rozdílné nebo chybějící údaje se pak pokuste objasnit mezi sebou.
2. Pokud se vám i přes dostupnost literatury nepodařilo vypátrat žádné údaje nebo pokud nebyly uvedeny: čím by to mohlo být zapříčiněno?
3. Společně zjistěte, které archívy by šlo využít při hledání údajů o obyvatelstvu v případech, kdy o nich sekundární literatura mlčí.